"विद्यालक्षणसम्पन्नात्" पार्ति॰ ठक् । १पराशरकृतकल्पग्रन्थाध्येतरि २तत्कल्पग्रन्थस्यार्थवेत्तरि च ।

पाराशरि त्रि॰ पराशरस्येदम् इञ् । अपत्ये तु अञेव । १पराशरसम्बन्धिनि २शुकदेवे पु॰ त्रिका॰ ।

पाराशरिन् पु॰ बन्ध॰। पाराशर्येण प्रोक्तं भिक्षुसूत्रमधीयते इनि यजोप । वेदव्यासप्रणीतशारीरकसूत्ररूपभिक्षुसूत्राध्यायिषु षष्ठयोत्रमिषु अमरः ।

पाराशरीय त्रि॰ पराशरस्यादूरदेशा॰ ज्यायाः छ । पराशरसन्निकृष्टदेशादौ ।

पाराशर्य्य पु॰ पराशरस्यापत्यं गर्गा॰ यञ् । पराशरस्यापत्ये वेदव्यासे द्वैपायनशब्दे दृश्यम् । "यञञोः" पा॰ ततो यूनि फञ् पाराशर्य्यायण तदीये युग्यपत्ये ।

पारिकर्म्मिक त्रि॰ परिकर्मणि नियुक्तः ठञ् । परिकर्मकरणे नियुक्ते ।

पारिकाङ्क्षिन् पु॰ पारयति संसारात् तारयति पारि णिनि पारि ब्रह्मज्ञानं तत्काङ्क्षति णिनि । यतिभेदे अमरः ।

पारिख त्रि॰ परिखायां भव॰ पथ्या॰ अण् । परिखाभवे तत्रेदं "उद्यानाच्च" पा॰ छ। पारखीय तत्सम्बन्धिनि त्रि॰।

पारिखेय त्रि॰ परिखा प्रयोजनमस्य ठक् । परिखार्थे खनादौ स्त्रियां ङीप् पारिखेयी भूमिः ।

पारिग्रामिक त्रि॰परिग्रामं भवः ठञ् । ग्रामस्य परितोभवे

पारिजात पु॰ पारमस्याति पारी उकुरुत्वं जातः जनकः । १देवतरुभेदे "ततोऽभवत् पारिजातः सुरलोकविभूषणम्" भाग॰ ८।८।५श्लो॰। तस्यामृतमथनकाले समुद्रादुत्पत्तिरुक्ता । हरिवंशे तु १८६अ॰तस्य कश्यपात् सृष्टिरुक्ता तस्यापनिर्वृत्तिरुक्ता दर्शिता यथा

"पारिजातं ततोऽस्याभीदहितानां प्रियकाम्यया। सर्वकामप्रदैः पुष्पैरावृतं दिव्यगन्धजैः । त्रिषोडशं सर्वदा दृश्यं सर्वभूतमनोहरम् । सर्वपुष्पाणि दृश्यन्ते तस्मिन्नेव महाद्रुमे । ईदृशान्यस्य पुष्पाणि विभक्त्यै काऽतिरिक्तयो । बहुरूपाणि चाप्यस्य पत्राऽपि च तथाऽपरा । मन्दारादपि दृश्यास्य सारवद्भूत्व कश्यपः । तस्यादेव परश्रेष्ठः सर्वेषां ज्येष्ठतां गतः । ततस्तस्य निवध्याथ कश्यपं प्रददौ शुभा । अदितिर्मम पुत्रार्थं सौभाग्यार्थं तथैव च । निष्क्रमेण यथा कृष्णः कश्यपस्तु तपोधनः । इन्द्रोऽदत्तस्तथेन्द्राण्या सौभाग्यार्थं ततो मम । सौभाग्यस्य रोहिण्या ब्रह्मा च धनलब्धया । एवं सौभाग्यदो वृक्षः पारिजातो न संशयः । पारिजातो पिष्पुपद्याः पारिजातेति प्रथितः । मन्दारपुष्पैर्बहुशो मन्दारस्तेन उच्यते । कोऽप्येभं दारुरित्याहुरज्ञानन्तो यतो जनाः । कोविदारः इति ख्यातस्तस्यैव महातरुः । मन्दारः कोविदारश्च पारिजातश्च नामभिः । स वृक्षो जायते दिव्यो यस्यैतत् कुसुमोत्तमम्" । तस्य द्वारकायामानयनकथा पारिजातहरणे तद्वृत्तान्ताध्यायेषु दृश्या । २नागभेदे भा॰आ॰ ५७अ॰ । ३वृक्षभेदे भा॰स॰५अ॰। स्वार्थे क । पारिजातक तथार्थे अमरः ।

पारिजातसरस्वती स्त्री पारिजातेश्वरी सरस्वती । सरस्वतीभेदे तन्त्रसारादि तन्त्रसारे दृश्यम् ।

पारिणायन त्रि॰ परिणये तत्काले भवम् वा॰ अञ् । परिणयकाले भवे धनादौ "मातृ पारिणाय्यं स्त्रियो विभजेरन्" दायभागे वसिष्ठः ।

पारिणाह्य त्रि॰ परिणाहमर्हति वा॰ ण्यत् । ण्टेरोप करणे शकाशनादौ मनु॰ ८।११ कुल्लू॰ ।

पारितथ्या स्त्री परितस्या परितथा स्वार्थे अण् । बीजनस्थितायां स्वर्णादिपट्टिकायां (सिंती) अमरः ।

पारितोषिक त्रि॰ परितोषः प्रयोजनमस्य ठञ् । परितोषार्थं दीयमाने धनादौ ।

पारिधेय त्रि॰ परिधौ भवः शुभा॰ ठक् । परिधौ भवे ।

पारिन्द्र पु॰ स्त्री॰पारीन्द्र+पृषो॰। सिंहे हेमच॰ स्त्रियां ङीप् ।

पारिपन्थिक त्रि॰ पन्थानं वर्ज्यित्वा व्याप्य वा परिपन्थम् अव्ययीभा॰ तत्र तिष्ठति इनि वा ठक् "परिपन्थञ्च तिष्ठति" पा॰उक्तेः निपा॰ पन्थादेशः । पन्थानं वर्ज्यित्वा व्याप्य वा १स्थायिनि २दस्यौ च चौरे हेमच॰ ।

पारिपाट्य न॰ परिपाट्येव स्वार्थे ष्यञ् । परिपाट्याम् ।

पारिपा(या)त्र पु॰ पर्वतभेदे "हिमवान् पारिपात्रश्च" भा॰ स॰ १॰ अ॰ । स तु भारतवर्षस्यकुलाचलभेदः प्रथोक्तः "विन्ध्यश्च पारिपात्रश्च सप्तैते कुलपर्वताः । तेषां बहुशतो राजन् ! पर्वतास्तो समीपतः" भा॰ भी॰ ९ अ॰। "जठरो देवकूटश्च पूर्वस्यां दिशि पर्वतौ । आनीलनिषधौ प्राप्तौ पूर्वस्यां निरन्तरौ । निषधः पारिपात्रश्च मेरोःपार्श्वे तु पश्चिमे । यथा पूर्वौ तथा चैतावानीलनिषधायतौ" मार्क॰ पु॰ ५४अ॰। "वेदस्मृतिर्वेदवती शतद्रुश्चन्द्रभागा सिन्धुरेव च । वेत्रवती कृष्णवेणा नन्दिनी चैव सदानीरा नदी तथा । धारा चर्मण्वती यमुना विदिशा वेत्रवत्यपि । शिप्रा शतवती च तथा पारिपात्राश्रयाः